

tykseensä nähden on irroitettu siitä historiallisesta yhteydestä, johon se luonnostaan kuuluu, en millään ehdolla tahtoisin sitä tehdä. Niinkuin aikaisemmin olen huomauttanut, voi sellainen menettely johtaa oppilaan liian vähäksi arvostelemaan historiallisen kehityksen merkitystä, mihin aikakaudellamme on liiankin suuri taipumus.

Ehdottamallani yhteiskuntaopin yhdistämisellä historiaan, maantieteeseen ja uskontoon säästetään paljon tunteja koulun ylimmillä asteilla pääaineita varten, mitkä tunnit muuten olisivat käytettävät itsenäisenä oppiaineena esiintyvälle yhteiskuntaopille. Mutta tämän järjestelmän menestykselliselle toteuttamiselle on välttämätöntä, ettei yhteiskuntaopille tärkeinten oppiaineiden historian ja maantieteen opetusta lyseoitten ylimmällä luokalla anneta eri opettajille, vaan jätetäen yhden miehen, historian opettajan käsiin.

*K. R. Melander.*

## VIERASKIELISET NIMET HISTORIAN OPPIKIRJOISSA.

Historiallisen aikakauskirjan tämän vuoden ensimmäisessä numerossa on professori E. G. Palmén eräässä kirjoituksessa lausunut muun muassa muutamia mietteitä historiallisten nimien sopivimmasta jäljentämistavasta. Allekirjoittanut on tullut jonkun verran ajatelleeksi samaa kysymystä sen johdosta, että olen huomannut, toimiessani käytännöllisenä opettajana, historiallisissa oppi- ja lukukirjoissa horjuvaisuutta ja epäjohdonmukaisuutta tässä kohdassa, jota paitsi mielestäni nykyinen käytäntökin muutamassa tapauksessa kaipaasi uudistusta.

Professori Palmén kohdistaa huomionsa parhaasta päästä siihen seikkaan, ovatko historiallisten paikkojen ja henkilöiden nimet suomenkielisen tekstin yhteydessä toistettavat vieraskielisessä muodossaan vai onko oikeus asianomaisista nimistä käyttää vastaavaa suomenkielistä muotoa; kirjoittaja itse on sitä mieltä, että on mikäli mahdollista noudattava jälkimäistä menettelytapaa.

Mitä nykyiseen käytäntöön sekä siihen enemmän tai vähemmän perustuviin oppikirjoihin tulee, on niissä parhaasta päästä koetettu toteuttaa juuri tätä professori Palménin puoltamaa niin sanoakseni suomalaisuusperiaatetta, jota vastoin tuo toinen periaate, jota voisimme kutsua vieraskielisyysperiaatteeksi, on saanut vähemmän kannatusta osakseen.

Ja kuitenkin tämän vieraskielisyysperiaatteen seuraamisesta olisi muutamia varsin huomattavia opetusopillisia etuja. Ensiksikin historiallinen tieto tarjoutuisi oppilaille paljon elävämpänä ja välittömämpänä sekä paljon lämpimämmän paikallisuussävyyn kannattamana, jos nimet esiintyisivät siinä muodossa, missä ne henkilöt ovat niitä käyttäneet tai käyttävät, joille nämä nimet eivät ole ainoastaan jotain kuviteltua tai ulkoa opittua, vaan kouraan tuntuvaa todellisuutta. — Edelleen koituisi tämän periaatteen noudattamisesta hyötyä opetuksen rinnastamiselle, jolle seikalle uudenaikainen opetusoppi panee niin paljon painoa; näin joutuisi nimittäin historian opetus ja asianomaisten kielten opetus lä-

hempään kosketukseen keskenään tukien toisiaan kummaltakin puolen. Ovathan muutamat kasvatusopilliset kirjailijat pitäneet tätä seikkaa niin tärkeänä, että ovat ehdottaneet asianomaisten maiden historiaa luettavaksi kielitunneilla maan omalla kielellä. — Vihdoin tottuisivat oppilaat puheena olevaa periaatetta noudatettaessa antamaan arvoa historialliselle tarkkuudelle sekä osottamaan pieteettiä muukalaistenkin traditsioneille.

On kuitenkin seikkoja, jotka tekevät mahdottomaksi puheena olevan periaatteen johdonmukaisen noudattamisen. Joka tapauksessa on ylläesitetillä näkökohdilla, ainakin opetusopillisessa katsannossa, niin suuri merkitys, että niitä ei voi täydellisesti syrjäyttää, vaan olisi tuota vieraskielisyysperiaatetta niin pitkälle, kuin ilman hankaluuksia on mahdollista, noudatettava. Noita hankaluuksia on kylläkin paljon, joten monessakin kohdassa olisi luovuttava yleisestä periaatteesta, mutta aivan sama olisi asian laita, jos koettaisimme seurata tuota toista eli suomalaisuusperiaatetta; siinäkin joutuisi käytäntö ennen pitkää ristiriitaan jyrkän teorian kanssa.

Ensiksikin olisi johdonmukaisesta vieraskielisyysperiaatteesta luovuttava niihin historiallisiin (ja maantieteellisiin) paikannimiin nähden, jotka jo ovat muuntuneessa asussa täydellisesti kotiutuneet omaan kieleemme. Tällaiset paikan nimet ovat äänteellisesti osittain aivan omaperäisiä suomalaisia sanoja (tavallisesti käännöksiä), kuten Pohjanmeri ja Hyvän toivon niemi, osittain kyllä vierasta juurta olevia, mutta suomenkielen luonteeseen mukautuneita sanoja, kuten Lontoo ja Tonava. Kenenkään päähän ei varmaankaan pälkähtäisi luopua näistä kieleemme jo täydellisesti sulautuneista sanoista palatakseen vieraskieliseen muotoon. Kuitenkin on varottava liiaksi laajentamasta tähän ryhmään kuuluvien sanojen piiriä. Mihin tuloksiin voidaan johtua, jos ollaan liian kärkkäitä muodostamaan vieraskieliset nimet muka suomenkielen vaatimusten mukaisesti, osottaa professori E. A. Ingman vainaja — mainitakseni kaikkein räikeimmän esimerkin — joka vaati kannatusta sellaisille muodottomuuksille kuin Pulonga (Boulogne), Tanssikki (Danzig) ja Luorita (Florida). Vain siinä tapauksessa, että suomalainen nimimuoto on aivan yleisesti tunnustettu ja hyväksytty, on syytä ottaa se käytäntöön, mutta muissa tapauksissa olisi palattava asianomaisen kielen omaan äänneasuun. Tämä viimeksimainittu koskee varsinkin sellaisia italialaisia paikannimiä, jotka saksan ja ruotsin välityksellä ovat suomenkieleen joutuneet. Kaikki sellaiset muodot kuin Venedig, Neapel, Florens, Genua, Turin, puhumattakaan Mailandista, olisivat siis ehdottomasti hyljättävät ja niiden asemasta otettava käytäntöön muodot Venezia, Napoli, Firenze, Genova, Torino ja Milano. Eikä tämä uudistus lienekään kovin vaikea saada aikaan, sillä näkeehän jo useasti kirjallisuudessa viljeltävänkin noita puhtaasti italialaisia sanamuotoja, onpa pari niistä, nimittäin Venezia (kirjoitettuna Venetsia) ja Napoli, päässyt jo tunkeutumaan uusimpaan painokseen Pallin-Schybergsonin uuden ajan historian oppikirjaa, joten ei suinkaan voi katsoa noiden saksalaisten muotojen saaneen yleistä tunnustusta osakseen. Haluaisin senlisäksi alleviivata erästä seikkaa, josta jo ennenkin on huomautettu: nuo italialaiset muodot soveltuvat nimittäin paljon paremmin suomenkielen luonteeseen kuin vastaavat saksalaiset; edelliset ovat vokaaleista ja diftongeista rikkaita, alkavat harvoin kah-

della konsonantilla ja päättyvät vokaaliin, kaikki seikkoja, jotka ovat suomenkielellekin ominaisia. Senpätähden korva ei lainkaan loukkaannu noiden nykyään yleisemmin käytännössä olevien saksalais-italialaisten nimien vaihtamisesta puhtaasti italialaisiin, kuten se eittämättä tekisi, jos esimerkiksi Lontoo sanan asemasta pyrkisimme suomalaisen tekstiin sijoittamaan London muotoa. Entä mitä italialaiset itse sanoisivat, jos heiltä tiedustelisimme, kummat muodot olisivat otettavat käytäntöön. En usko erehtyväni, jos otaksun, että he yhtä mielellään näkisivät puhtaasti italialaisia muotoja käytettävän suomenkielessä, kuin me suomalaiset soisimme italialaisten mainitsevan suomalaisia paikkakuntia puhtaasti suomalaisilla eikä ruotsinkielestä lainatuilla yleiseurooppalaisilla nimityksillä. — Mitä tässä olen puhunut italialaista nimistä, koskee yhtä suuressa määrin unkarilaisia paikannimiä. Ei siis saksalainen Siebenbürgen, vaan unkarilainen Erdély, ei Theiss, vaan Tisza, ei Platten, vaan Balaton. — Mitä antiikisiin nimiin tulee, olemme sikäli edullisemmassa asemassa kuin Keski-Europan kulttuurimaat, että kreikkalaisiin nimiin nähden olemme palanneet latinan ikeen alta sointuvampaan kreikankieleen. Myös oppikirjoissamme kreikkalaiset paikannimet esiintyvät kreikkalaisessa muodossa lukuunottamatta joitakuita poikkeuksia, kuten esimerkiksi Antiokia pro Antiokeia. Sensijaan itämaiset paikannimet ovat useimmiten oppikirjoissamme kuten yleensä suomalaisessa ja koko eurooppalaisessa kirjallisuudessa joko kreikkalaisessa tai latinalaisessa muodossa. Tämä yleiseurooppalainen käytäntö tehnee vaikeaksi, ehkäpä mahdottomaksi vieraskielisyysperiaatteen toteuttamisen, joten kait on tyydyttävä näihin nimiin sellaisina kuin ne nykyään oppikirjoissamme esiintyvät huolimatta siitä, että ainakin useissa tapauksissa palautuminen nimen itämaiseen muotoon helposti saattaisi käydä päinsä (esim. Arbailu nykyään käytännössä olevan Arbelan asemasta).<sup>1</sup>

Jossain määrin vaikeampi on ratkaista kysymys, miten historiallisten henkilöiden nimiin nähden on meneteltävä. Tällöin en tarkoita sukunimiä, sillä niihin nähden ovat oppikirjamme ja yleinen käytäntö varsin johdonmukaisia. Melkein poikkeuksetta sukunimet esiintyvät siinä muodossa, jota asianomainen itse on käyttänyt. Joitakuita poikkeuksia tästä yleisestä säännöstä kuitenkin on olemassa. Niinpä Estlander oppikirjansa suomalaisessa painoksessa käyttää nimeä Servet Serveto nimen asemasta. Sitäpaitsi nimet sellaiset kuin Rafaello ja Tiziano ovat niin suuressa määrässä sukunimien luontoisia, että ne tässä muodossa ovat hyväksyttävämpiä kuin muodossa Rafael ja Tizian. Tässä on taaskin huomattavissa sitä saksalaisuuden vaikutusta, josta aikaisemmin oli kysymys ja josta kaikin mokomin, varsinkin mitä sukunimiin tulee, olisi päästävä. — Varsinainen vaikeus esiintyy silloin, kun on ratkaistava, miten ristimänimiin nähden on meneteltävä, ovatko ne vaihdettavat suomalaisiin vai ovatko ne säilytettävät siinä asussa, missä ne eri kielialueilla esiintyvät. Professori Palmén puolustaa ehdottomasti edellistä menettelytapaa, huo-

<sup>1</sup> Useasti onkin jo henkilönimiin nähden luovuttu kreikkalaisesta muodosta. Niinpä tuskin enään missään oppikirjassa näkee kreikkalaista nimeä Sardanapalos, vaan sen sijaan tavataan assyrialainen muoto Assurbanipal (oikeammin Assurbanippli).

mauttaen siitä, että kaikissakin kielissä historiallisten henkilöiden ristimänimet yleensä vaihdetaan kansallisiin nimiin. Hän mainitsee kuitenkin, että joskus on yritetty toisellaistakin menettelyä ja että esimerkiksi Ruotsissa on ilmestynyt jokunen teos,<sup>1</sup> jossa on koetettu säilyttää muokalaisten oikeutta nimiinsä, niin että siis näkee kirjoitettavan Henry, Henri, Henrik, Carlos, Charles, Carl, Pedro, Peter, Per, Pjotr j. n. e. aina sen mukaan, missä maassa henkilö on toiminut. Tällainen menettely johtaa kuitenkin professori Palménin mielestä sekavuuteen ja käy varsinkin Itämaihin nähden aivan mahdottomaksi, kun Jakobit ja Mariat, Dareioot, Xerxeet ja Nebukadnesarit tulevat kysymykseen. — Omasta puolestani tunnustan kylläkin, että tämä nimikysymys tulee koko joukon yksinkertaisemmaksi, selvemmäksi ja käytännöllisemmäksi suomalaisuusperiaatetta noudatettaessa, mutta toiselta puolelta olisi vieraskielisyysperiaatteesta ne huomattavat edut, joista aikaisemmin olen maininnut. Voin omalta kouluajaltani mainita erään esimerkin osotukseksi siitä, miten ristimänimi saattaa luoda vahvemman paikallisyärytyksen ja siten tukea historiallista tunnelmaa ja mielikuvitusta. Niihin yleisen historian oppikirjoihin, joita aikoinani oppilaana koulussa käytin, oli päässyt pujahtamaan muutamia vieraskielisiä ristimänimiä: Ludovico (Ariosto), Fernando (Cortez), Lorenzo (Medici) j. n. e. Ne rivit oppikirjassa, joilla nuo nimet esiintyivät, tuntuivat minusta sisältävän elävämpää tietoa kuin muut ja muistan erikoisella mielihyvällä lukeneeni ne, aina kun kertauksissa niihin saakka ehdittiin; noissa nimissä oli siksi huomattava kansallisuussävy, että niiden synnyttämä vaikutus vielä toistakymmentä vuotta myöhemmin on tuoreessa muistissa. Vaikka siis vieraskielisyysperiaatetta, varsinkin opetusopilliselta kannalta katsottuna, on pidettävä oikeampana, voinee kuitenkin olla vaikea vasten yleiseksi käytettyä tapaa ja huomioon ottaen toisellaisen menettelyn käytännöllisiä etuja, vaatia sille yleistä kannatusta. Kuitenkin voitaisiin ehkä ajatella, että kirjailijoiden ja taiteilijoiden nimissä ristimänimet säilyisivät vieraskielisessä asussa, koska yleinen kielenkäyttökin näissä tapauksissa tuntuu olevan taipuvainen niin menettelemään (esim. Emile Zola eikä Eemeli Zola, William Shakespeare eikä Vilho Shakespeare). Jos taas sovitaan siitä, että ristimänimet ovat suomennettavat, niin on sitten myös pidettävä huolta siitä, että ne todellakin esiintyvät suomenkielisessä asussa eikä ilman muuta julisteta germaanilaista nimimuotoa suomalaiseksi. Kun esimerkiksi unkarin ensimmäistä kristittyä kuningasta oppikirjassa kutsutaan Stefan I:ksi, niin on aivan yksinkertaisesti unkarilainen muoto vaihdettu germaanilaiseen. Jollei siis tahdota sanoa Istvan I, on tuota kuningasta ehdottomasti kutsuttava Tapani I:ksi. Entä kun englantilaisia ja ranskalaisia hallitsijoita mainitaan nimellä Henrik ja Vilhelm, eikö tämä ole suitsuttamista germaanilaisuuden alttarilla; jos kerran luovutaan vieraskielisyysperiaatteesta, on kai käytettävä kansallisempia nimimuotoja Heikki (tai ainakin Henrikki) ja Vilho (tai ainakin Vilhelmi), koska kerran on historian oppikirjoissa hyväksytty käytettäväksi niin maukkaita kansallisia nimiä kuin Jooseppi, Vihtori ja Aukusti.

<sup>1</sup> Onpa sellaisia teoksia Suomessakin ilmestynyt, esim. Tikkasen Kuvaamataiteet. Samoin on laita muuallakin Euroopassa; niinpä Salmonsénin suuri tanskalainen tietosanakirja on tälle periaatteelle rakennettu.

On vielä eräs seikka, johon nähden on luovuttava vieraskielisyysperiaatteen tarkasta noudattamisesta. Niin hyvin paikannimet kuin henkilönimet ovat vuosisatojen vieriessä olleet suurempien tai pienempien muutoksien alaisia. Toisinaan on entinen nimi aivan syrjäytynyt ja sen tilalle on tunkeutunut vallan toista alkuperää oleva sana, toisinaan muutos ei ole ollut näin perinpohjainen, vaan nimi on vain ollut äännteellisen kehityksen alainen, jolloin kuitenkin myöhempi nimimuoto on saattanut loitota varsin etäälle vanhemmasta. Jos nyt noudatettaisiin tarkasti vieraskielisyysperiaatetta, olisi kustakin nimestä käytettävä ehkäpä useitakin eri muotoja sen mukaan, mistä aikakaudesta kulloinkin on kysymys. Tällaisella menettelyllä saattaisi kylläkin olla puolensa, mutta käytännölliset vaikeudet kävisivät epäilemättä niin suuriksi, että lienee parasta tässä kohdassa asettaa tuolle periaatteelle jyrkkä raja: tähän saakka, mutta ei pitemmälle. Kuitenkin on huomattava, että yleinen käytäntökin, milloin vanhempi ja uudempi nimitys ovat aivan eri juurta, tunnustaa kumpaisenkin yhtä oikeutetuksi (esim. Helvetia ja Sveitsi, Jaksartes ja Syr-Darja, Gallia ja Ranska). Samoin esiintyvät yleensäkin nimet vanhan ajan historian oppikirjoissa antiikisessa muodossaan, jos kohta tässä kohden onkin havaittavissa paljon epäjohdonmukaisuutta (Lindeqvistin Vanhan ajan historian oppikirjassa kirjoitetaan Massilia, mutta Lyon, Panormus, mutta Lissabon). Milloin sen sijaan on kysymys keskiajan ja uuden ajan historiasta, on nykyään käytännössäoleva nimimuoto yleistettävä, kuten oppikirjoissakin yleensä on tehty, jos kohta tässäkin on nähtävissä hyljättävää horjuvaisuutta. (Minkätähden esim. Ranskan hirtoriasta puhuttaessa sanotaan Francia ja Burgundi, mutta sensijaan Champagne ja Toulouse).

Vaikeuksia tuottaa vieraskielisyysperiaatetta seurattaessa vielä sekin seikka, että useat suuret järvet, pitkät joet, merenlahdet ja vuorijonot rajottuvat eri kielialueihin, joten niitä eri osiltaan olisi oppikirjoissa mainittava erikielisillä nimillä. Tässäkin tapauksessa on luonnollisesti luovuttava äärimmäisestä johdonmukaisuudesta ja tyydyttävä käyttämään vain yhtä nimimuotoa. (Siis vain Rhein eikä Rhenus tai Rhin, ainoastaan Weichsel eikä Visla.)

Samalla tavalla kuin vieraskielisyysperiaatteen kannalta itse äänneasuun nähden on pyrittävä mikäli mahdollista säilyttämään vieraskieliset historialliset nimet alkuperäisessä muodossaan, samaten on niiden oikeinkirjoitukseenkin nähden meneteltävä. Luonnollisesti suomenkieleen äännteellisesti mukautuneet nimet myöskin kirjoitetaan suomenkielen oikeinkirjoitusta noudattaen. Mutta sensijaan vieraasta kielestä sellaisenaan siirtyneet nimet kirjoitetaan tarkalleen samalla tavalla kuin asianomaisessa kielessä.<sup>1</sup> Tosin professori Palmén huomauttaa, että historiallisten nimien oikeinkirjoitus vuosisatojen vaihtuessa on tuntuvasti muuttunut, että esimerkiksi Arvid sanasta asiakirjoissa näkee toistakymmentä eri kirjoitustapaa. Mutta kuten mainittu kirjoittaja huomauttaa, jouduttaisiin aivan mielettömyyteen, jos tässä kohden ruvettaisiin noudattamaan eri aikakausien tai eri yksilöiden oikeinkirjoitusmetoodeja. Enkä usko,

<sup>1</sup> Erittäinkin tässä suhteessa vallitsee oppikirjoissamme kirjavuutta, ja vaikeata on huomata, mitä periaatetta vieraskielisten nimien oikeinkirjoitukseen nähden kulloinkin noudatetaan.

että nekään, jotka nimikysymyksessä haluavat noudattaa pitkälle menevää vieraskielisyysperiaatetta, tahtovat olla niin pedanttisia oikeinkirjoituskysymykseen nähden kuin professori Palmén otaksuu, vaan olisi nimi tietysti kirjoitettava sillä tavalla kuin asianomaisessa kielessä nykyään on tapana. — Toinen on sensijaan asianlaita, jos vieraassa kielessä ei käytetä länsieurooppalaista kirjaimistoa. Silloin ei nimeä voi oikeinkirjoituksen puolesta sellaisenaan siirtää suomenkieliseen tekstiin, vaan se on transskribeerattava. Näin ollen saattaa nousta kysymys, onko oikeinkirjoituksessa pidettävä enemmän silmällä vieraan kielen ääntämistä vai kirjoitustapaa. Oppikirjamme laatijat menettelevät eri tavalla: toinen kirjoittaa Heefaistos, toinen Hefaistos, toinen Djepr, toinen Dnepr.

On vielä eräs vieraskielisiä nimiä koskeva seikka, joka tässä yhteydessä ansaitsee tulla huomioon otetuksi. Historian oppikirjat jättävät nimittäin lukijansa, toisin sanoin oppilaat, jotenkin tietämättömiksi siitä, miten nuo vieraskieliset nimet ovat äännettävät. Voitanee kyllä huomauttaa, että opettajan tulee pitää huolta siitä, että nimet äännettään oikealla tavalla, mutta kokemus osoittaa kuitenkin, että opettajat yleensä kiinnittävät tähän seikkaan varsin vähän huomiota, jota paitsi on mahdotonta vaatiakaan heiltä, että he tyystin ottaisivat selkoa siitä, miten kaikki espanjalaiset, unkarilaiset, kreikkalaiset y. m. maassamme varsin vähän tunnettujen kielten sanat ovat äännettävät. Senpätähden onkin vallan tarpeellista, että oppikirjassa tavalla tai toisella itse tekstin yhteydessä tämä seikka on osotettu. Tosin kyllä nykyisissäkin oppikirjoissa — ainakin muutamissa — on viittauksia tähän suuntaan tehty, mutta osittain nuo viittaukset ovat väärät, osittain ne ovat vaillinaiset sikäli, että ne rajottuvat vain muutamiiin kieliin. Niinpä esimerkiksi käytännössä oleva Pallin-Schybergsonin uuden ajan oppikirja antaa tietoja melkein ainoastaan ranskalaisten ja englantilaisten sanojen ääntämisestä, jota vastoin espanjalaisista, italialaisista, unkarilaisista, puolalaisista ynnä muista nimistä niin hyvin oppilas kuin useimmiten luultavasti myös opettaja jää vallan epätietoiseksi. Mitä taas oppikirjan ranskalaisiin ja englantilaisiin nimiin tulee, on foneettinen transskriptsioni niin karkeata, että oppilas, joka ei koulussa muuten ole lukenut näitä kieliä, joutuu niitä ääntämään aivan virheellisesti. Kuinka korvaa vihlovasti sellaiset hirviöt kuin Anggäng (Enghien), Tshäckeree (Thackeray) ynnä mainitun oppikirjan monet muut ääntämisosotukset vaikuttavat, on sanomattakin selvä. Ja mikä sanomaton vaiva kielenopettajalle saada oppilas luopumaan noista vääristä muodoista, joihin hänet historian tunneilla on totuttamalla totutettu! Tässäkin kohden vaatii se rinnastus, joka on eräs opetusopin päävaatimuksia, suurempaa tarkkuutta historian oppikirjoilta, kuten historian opetukselta yleensä. Mitä erikoisesti vanhan ajan historiaan tulee, vaatii se uudistus, mikä kreikan- ja latinankielen ääntämisessä oppikouluissamme viimeisinä vuosina on pantu toimeen, uudistusta myöskin antiikisten nimien ääntämisessä historian oppitunneilla. Tavallista on esimerkiksi se, että historian opettaja pinttynesti vaatii oppilaitaan ääntämään c-kirjainta s-äänteenä latinalaisissa sanoissa etuvokaalin edessä, samalla kuin kielen opettaja määrää puheena olevan kirjaimen äännettäväksi k-äänteenä. Tuskin tarvitsee mainita, että historian tunneilla ei kiinnitetä minkäänlaista huomiota vokaa-

lien laajuuteen vanhoissa kielissä eikä myöskään korkoon kreikankielisissä sanoissa, vaan kaikki nimet äännetään ikäänkuin olisi jostain germaanisesta kielestä puhe. Ja kuitenkin oppilaat oppiessaan tuon vieraskielisen sanan, epäilemättä yhtä helposti oppisivat sen oikein kuin väärin, yhtä helposti harjaantuisivat kreikkalaiseen ja latinalaiseen ääntämistapaan kuin germanilaiseen (lukuunottamatta niitä yhä harvalukuisempia oppilaita, joiden äidinkieli on ruotsi). Näin ollen olisi perin hyödyllistä, että jo oppikirjoissa olisi jotenkin tarkasti merkitty, miten vieraskieliset nimet äännetään. Tällöin ei tietysti ole tarpeen tarkka tieteellinen transskriptsioni, vaan sellainen yleistajuinen, jota esimerkiksi Tietosanakirja käyttää ja jossa vain niitä muutamia pää-äänteitä varten, mitkä puuttuvat suomalaisesta aapistosta, käytetään erikoisia äänne-merkkejä.

Ne seikat, joita yllä olen kosketellut, saattavat tuntua varsin vähäpätöisiltä, mutta pienetkin epäjohdonmukaisuudet, kun ne useasti toistuvat, vaikuttavat häiritsevästi. Epäilemättä olisi sentähden historialliselle oppikirja-kirjallisuudellemme voitoksi, jos se näihinkin pikkuseikkoihin kiinnittäisi huomionsa. Varsinkin olisi kustantajien, kun he julkaisevat uusia oppikirjoja tai vanhoista oppikirjoista uusia painoksia, pidettävä huolta siitä, että vieraskielisiin nimiin nähden noudatetaan yhte-  
näistä menettelytapaa.

*Gunnar Lindström.*

---